

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा, वर्ग तीन व महाराष्ट्र जिल्हा परिषद वित्त
व लेखा सेवा, वर्ग तीन साठी विभागीय परीक्षा

मुंबई, मंगळवार, दिनांक २४ मे २०११

[वेळ : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक १

बॉम्बे सिव्हिल सर्व्हिसेस रुल्स, खंड १ व २, आणि

बॉम्बे जनरल प्रॉव्हिडंट फंड रुल्स, वगैरे

(सैद्धांतिक)

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण समासात दर्शविण्यात आले आहेत.

(३) उत्तराचे समर्थनार्थ प्राधिकार नमूद करावा.

(४) प्रत्येक प्रश्नाच्या उत्तरासाठी स्वतंत्र नवे उत्तरपत्रिकेचे पृष्ठ वापरा.

	गुण
१. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :-	२०
(अ) निवृत्तीवेतन	
(ब) विशेष वेतन	
(क) पदग्रहण अवधी	
(ड) भविष्य निर्वाह निधीची रचना	
(इ) निवृत्तीवेतनाच्या अंशराशीकरणाच्या मर्यादा.	
२. निर्वाह भत्ता म्हणजे काय ? निर्वाह भत्त्याच्या रकमेतून कोणकोणता अनिवार्य व ऐच्छिक वजाती करता येऊ शकतात ?	२०
३. भविष्य निर्वाह निधीमधून रक्कम काढणेबाबतच्या तरतूदी नियमांसह सविस्तर स्पष्ट करा.	२०
४. शासकीय कर्मचाऱ्यांना त्यांच्या सेवाकाळात अनुज्ञेय असणाऱ्या रजा कोणत्या याबाबत सविस्तरपणे लिहा.	२०
५. (अ) ठेव संलग्न विमा योजनेबाबत सविस्तरपणे लिहा.	१०
(ब) शासकीय कर्मचाऱ्यांना अनुज्ञेय असलेले विविध निवृत्तीवेतनाचे प्रकार स्पष्ट करा.	१०
६. भविष्य निर्वाह निधीमधून तात्पुरती अग्रिमे मंजूर करण्यास सक्षम असलेले प्राधिकारी कोणकोणते आहेत याबाबत सविस्तरपणे लिहा.	२०

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION OF MAHARASHTRA FINANCE AND
ACCOUNTS SERVICE, CLASS III AND MAHARASHTRA ZILLA PARISHAD,
FINANCE AND ACCOUNTS SERVICE, CLASS III**

MUMBAI, TUESDAY, 24TH MAY 2011

[TIME—10-00 A.M. TO 1-00 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER I

**BOMBAY CIVIL SERVICES RULES VOLUMES I & II AND
BOMBAY GENERAL PROVIDENT FUND RULES, ETC.**

(THEORETICAL)

(With Books)

- N.B.*—(1) Answer any *five* questions.
(2) Quote authority in support of your answer.
(3) Use the separate page of answer sheet for each question.
(4) The marks for each question are indicated in the margin.

	Marks
1. Write short notes (any <i>four</i>) :—	20
(a) Pension	
(b) Special Pay	
(c) Joining Time	
(d) Constitution of G.P.F.	
(e) Limit on Commutation of Pension.	
2. What is subsistence allowance ? Which compulsory and voluntary deductions can be made from subsistence allowance ?	20
3. Explain provisions for withdrawals from G.P.F. with authority.	20
4. Explain various kinds of leave due and admissible to Government Servant while in service.	20
5. (a) Write in detail, the provisions of Deposit Linked Insurance Scheme.	10
(b) What are the different types of pensions admissible to Government Servant ?	10
6. Write in detail about the appropriate sanctioning authority, competent to grant temporary advance from G.P.F.	20

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा, वर्ग-३ आणि महाराष्ट्र जिल्हा परिषद,
वित्त व लेखा सेवा, वर्ग-३ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, मंगळवार, दिनांक २४ मे २०११

[वेळ : दुपारी २-३० ते सायंकाळी ५-३०]

(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक २

बॉम्बे सिव्हिल सर्व्हिसेस रुल्स, खंड १ व २ आणि बॉम्बे जनरल प्रॉव्हिडंट फंड रुल्स, वगैरे

(व्यावहारिक)

(पुस्तकांसह)

- सूचना.—(१) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण त्या त्या प्रश्नासमोर दर्शविलेले आहेत.
(२) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(३) उत्तराचे पुष्ट्यर्थ आवश्यक तेथे नियमातील तरतूद नमूद करावी.

	गुण
१. खालील बाबींवर संक्षिप्त टिप लिहा (कोणत्याही पाच) :—	२०
(अ) स्वीयेतर सेवा	(ब) धारणाधिकार
(क) सेवा पुस्तिका	(ड) निवृत्तिवेतनाचे अंशराशीकरण
(ई) पुनर्नियुक्तीवरील वेतन	(फ) परतावा अग्रिम
(ग) संक्रमण दिवस.	
२. फरक स्पष्ट करा (कोणतेही चार) :—	२०
(अ) अर्जित रजा व परावर्तित रजा	(ब) वैयक्तिक वेतन व विशेष वेतन
(क) स्वेच्छानिवृत्ती व सक्तीची निवृत्ती	(ड) निलंबन व बडतर्फी
(इ) पुनर्नियुक्ती व प्रतिनियुक्ती	(फ) रजावेतन अंशदान व निवृत्तिवेतन अंशदान.
३. (अ) १ जानेवारी १९८५ रोजी नेमणूक झालेल्या श्रीमती कुलकर्णी यांच्या रजा खात्यावर पुढीलप्रमाणे माहितीच्या आधारे ३१ डिसेंबर २०१० रोजी अर्जित व अर्धवेतनी रजा किती शिल्लक असेल ते परिगणना करून सांगा.—	१०
(१) ३१ डिसेंबर २००८ रोजी शिल्लक असलेली अर्जित रजा .. २९० दिवस	
(२) ३१ डिसेंबर २००८ रोजी शिल्लक असलेली अर्धवेतनी रजा .. २०० दिवस	
(३) १ एप्रिल २००९ ते ३० एप्रिल २००९ पर्यंत घेतलेली अर्जित रजा (खाजगी कारणास्तव).	
(४) १६ ऑक्टोबर २०१० ते ५ नोव्हेंबर पर्यंत घेतलेली परावर्तित रजा (वैद्यकीय कारणास्तव)	
(५) १० नोव्हेंबर २०१० ते १५ डिसेंबर २०१० पर्यंत घेतलेली अर्जित रजा (वैद्यकीय कारण).	
(ब) शासकीय कर्मचाऱ्यास कोणकोणत्या प्रकारच्या रजा अनुज्ञेय आहेत ?	५
(क) श्री. वसंत जाधव यांची औरंगाबादहून पुणे येथे लोकहितास्तव बदली झाली. त्यांनी त्यांच्या पदाचा कार्यभार दिनांक १२ ऑगस्ट २०१० रोजी मध्यानंतर सोडला. खालील तपशिलावरून त्यांना मिळणारा पदग्रहण अवधी व प्रवास कालावधी यांची गणना करून त्यांनी कोणत्या दिनांकास पुणे येथे पदभार स्वीकारणे आवश्यक आहे याची नोंद करा.—	५
(१) दिनांक १४ ऑगस्ट दुसरा शनिवार	
(२) दिनांक १५ ऑगस्ट स्वातंत्र्यदिन निमित्त सुट्टी	

४. (अ) खालील माहितीवरून श्री. सचिन कांबळी यांचा ३१ मार्च २००९ चा भविष्य निर्वाह निधी लेखा तयार करा.— १०
- (१) दिनांक १ एप्रिल २००८ रोजीच्या आरंभीची शिल्लक रुपये १,५०,०००.
 - (२) मासिक वर्गणी वर्षासाठी २००७-०८ रुपये ३,००० व २००८-०९ रुपये ४,०००.
 - (३) १९ जून २००७ रोजी परतावा अग्रिम रुपये ५०,००० काढले आहेत. अग्रिमांची वसुली २५ समान हप्त्यात करावयाची आहे.
 - (४) ९ ऑक्टोबर २००८ रोजी ना-परतावा अग्रिम रुपये ३०,००० काढले आहे.
 - (५) ऑक्टोबर २००८ ते नोव्हेंबर २००८ ची वर्गणी जमा झाली नाही.
 - (६) व्याजदर ८% होता.
- (ब) श्री. अजय पवार मुंबई येथे शासकीय कामकाजासाठी गेले होते. खालील माहितीवरून त्यांचे प्रवासभत्ता देयक तयार करा.— १०
- (१) दिनांक २१ ऑक्टोबर २०१० रोजी रात्री २२-०० वाजता औरंगाबाद येथून प्रयाण.
 - (२) रेल्वे भाडे (अ) शयनकक्ष साधे रुपये ४०० (ब) ३ टायर ए.सी. रुपये ९०० (क) २ टायर ए.सी. रुपये १,८००.
 - (३) मुंबईस सकाळी ७-०० वाजता आगमन.
 - (४) दिनांक २१ ऑक्टोबर २०१० ते २५ ऑक्टोबर २०१० पर्यंत मुंबईत हॉटेलमध्ये वास्तव्य.
 - (५) दिनांक २५ ऑक्टोबर २०१० रोजी रात्री २१-०० वाजता मुंबईहून प्रयाण.
 - (६) दिनांक २६ ऑक्टोबर २०१० रोजी सकाळी ७-०० वाजता औरंगाबाद येथे आगमन.
 - (७) त्यांचे ग्रेड वेतन रुपये ५,४०० आहे.
५. (अ) श्री. शिवाजी चव्हाण यांची वरिष्ठ पदावर पदोन्नती झाली आहे. खालील तपशिलावरून त्यांची नवीन पदावरील वेतननिश्चिती करून विकल्प द्यावा किंवा कसे याबाबत योग्य सल्ला द्या.— १०
- (१) आधीची वेतनश्रेणी रुपये ९,३००-३४,८०० ग्रेडपे रुपये ४,३००.
 - (२) दिनांक १ मे २०१० चे वेतन रुपये १५,८१० ग्रेडपे रुपये ४,३००.
 - (३) पदोन्नतीची पदाची वेतनश्रेणी रुपये ९,३००-३४,८०० ग्रेडपे रुपये ४,४००.
 - (४) पदोन्नतीची तारीख ७ मे २०१०.
 - (५) प्रत्यक्ष पदभार स्वीकारल्याची तारीख ८ मे २०१०.
- (ब) खालील दिलेल्या तपशिलावरून शासकीय कर्मचाऱ्याचे सेवानिवृत्तीवेतन, सेवा उपदान, अंशराशिकरण, कुटुंब निवृत्तीवेतन काढा.— १०
- (१) जन्मतारीख दिनांक ६ एप्रिल १९५२.
 - (२) सेवेत नेमणुकीची तारीख १५ जून १९७४.
 - (३) सेवा निवृत्तीची तारीख ३० एप्रिल २०१०.
 - (४) शेवटच्या महिन्याचे वेतन रु. १६,४००.
 - (५) ग्रेड पे रुपये ४,२००.
 - (६) अंशराशिकरण मूल्य = ८.३७१.

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION OF MAHARASHTRA FINANCE AND
ACCOUNTS SERVICE, CLASS III AND MAHARASHTRA ZILLA PARISHAD,
FINANCE AND ACCOUNTS SERVICE, CLASS III OFFICERS**

MUMBAI, TUESDAY, 24TH MAY 2011

[TIME—2-30 P.M. TO 5-30 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER II

**BOMBAY CIVIL SERVICES RULES VOLUMES I AND II AND
BOMBAY GENERAL PROVIDENT FUND RULES, ETC.**

(PRACTICAL)

(With Books)

- N.B.*—(1) The marks for each Question are indicated in the margin.
(2) All questions are *compulsory*.
(3) Quote an authority in support of your answer.

	Marks
1. Write short notes (any <i>five</i>) :—	20
(a) Foreign Service	(b) Lien
(c) Service Book	(d) Commutation of Pension
(e) Pay on Re-employment	(f) Refundable Advance
(g) Transit Day.	
2. Distinguish between any <i>four</i> of the following (Quote rule) :—	20
(a) Earned Leave and Commuted Leave	
(b) Personal Pay and Special Pay	
(c) Voluntary Retirement and Compulsory Retirement	
(d) Suspension And Dismissal	
(e) Re-employment And Transfer To Foreign Service	
(f) Leave Salary Contribution And Pension Contribution	
(g) Fee And Honorarium.	
3. (a) A Government servant is appointed on 1st January 1985. Work out the Balance of his earned leave and half pay leave as on 31st December 2010 on the basis of the following information :—	10
(i) Balance of earned leave as on on 31st December 2008 ... 290 days	
(ii) Balance of half pay leave as on 31st December 2008 ... 200 days	
(iii) Earned leave taken from 1st April 2009 to 30th April 2009 on private ground.	
(iv) Commuted leave taken from 16th October 2010 to 5th November 2010 on medical ground.	
(v) Earned leave taken from 10th November 2010 to 15th December 2010.	
(b) What are the various kinds of leaves are admissible for Government	5

- (c) Shri Vasant Jadhav transferred from Aurangabad to Pune on administrative ground. He was relieved on 12th August 2010 (afternoon). Calculate the joining time and travelling time admissible to him and when should he join at new office after availing joining time? The detail given below.— 5
- (i) 14th August 2010 . . . 2nd Saturday.
(ii) 15th August 2010 . . . Independence day.
(iii) 19th August 2010 . . . Public holiday for Ramzan Id.
(iv) 22nd August 2010 . . . Sunday.
4. (a) On the basis of details given below, prepare the G.P.F. account of Mr. Sachin Kamble as on 31st March 2009.— 10
- (i) Opening balance as on 1st April 2008 Rs. 1,50,000
(ii) Monthly subscription (a) 2007-2008 Rs. 3,000 (b) 2008-2009 Rs. 4,000.
(iii) Withdrawn of refundable advance on 19th June 2007 amount Rs. 50,000 refunded equal 25 instalments.
(iv) Withdrawn of non-refundable advance on 9th October 2008 amount Rs. 30,000.
(v) The subscription for period October 2008 to November 2008 have not credited to his G.P.F. account.
(vi) The rate of interest was 8%.
- (b) Mr. Ajay Pawar working at Aurangabad attended a Government work at Mumbai. Prepare a T. A. bill from the details given below.— 10
- (i) Left Aurangabad at 10-00 p.m. on 21st October 2010.
(ii) Railway Fair (a) Sleeper Class Rs. 400 (b) 3 Tier A/C Rs. 900 (c) 2 Tier A/C Rs. 1800.
(iii) Reached Mumbai at 7-00 a.m.
(iv) Halted at Mumbai from 21st October 2010 to 25th October 2010 in hotel.
(v) Departure from Mumbai on 25th October 2010 at 21-00 p.m.
(vi) Arrival Aurangabad at 7-00 a.m. on 26th October 2010.
(vii) His grade pay is Rs. 5,400.
5. (a) Shri Shivaji Chavan was promoted on a promotion post. Calculate his pay on a promotion post and give them advice for option to fixation.— 10
- (i) Pay scale before promotion 9,300–34,800 with grade pay 4,300.
(ii) Pay drawing from 1st May 2010 Rs. 15810 with grade pay 4,300.
(iii) Pay scale for higher post 9,300–34,800 with grade pay 4,400.
(iv) Date of promotion ... 7th May 2010.
(v) Taken charge of a promotion post ... 8th May 2010.
- (b) From the following details calculate the Pension, Pension Gratuity, Commutation of Pension and Family Pension of Government Servant.— 10
- (i) Date of Birth — 6th April 1952.
(ii) Date of appointment in Government Service — 15th June 1974.
(iii) Date of Retirement — 30th April 2010.
(iv) Pay for the last month 16,400.
(v) Grade Pay 4,200.

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा, वर्ग-३ व महाराष्ट्र जिल्हा परिषद

वित्त व लेखा सेवा, वर्ग-३ साठी विभागीय परीक्षा

मुंबई, बुधवार, दिनांक २५ मे २०११

[वेळ : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(एकूण गुण-१००)

पेपर क्रमांक ३

बॉम्बे फायनान्शियल रुल्स, महाराष्ट्र ट्रेझरी रुल्स, वगैरे

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण समासात नमूद केले आहेत.

(२) उत्तराच्या पृष्ठार्थ नियमातील तरतूद नमूद करावी.

(३) कोणत्याही पाच प्रश्नाची उत्तरे लिहा.

	गुण
१. टिपा लिहा (कोणतेही चार) :—	२०
(अ) आंतरशासकीय व्यवहार	(ब) एकत्रित निधी
(क) निवृत्ती वेतन प्रदान आदेश	(ड) क्षतीपुर्ती बंधपत्र
(इ) वित्तविषयक विवरणपत्रे	(फ) कार्यक्रम अंदाजपत्रक.
२. (अ) भाडे तत्त्वांवर घेतलेल्या इमारतीचे भाडे व कर देण्याच्या पद्धतीचे वर्णन करा.	१०
(ब) भारित खर्च म्हणजे काय ? भारित खर्चाच्या सूचीतील कोणत्याही दोन बाबींचे वर्णन स्पष्ट करा.	१०
३. फरक स्पष्ट करा (कोणतेही चार) :—	२०
(अ) संक्षिप्त देयक व तपशीलवार देयक	
(ब) भांडवली खर्च व महसुली खर्च	
(क) इसारा ठेव व सुरक्षा ठेव	
(ड) बँक कोषागारे व बँकेतर कोषागारे	
(इ) प्रतिस्वाक्षरीत आकस्मिक खर्च व अप्रतिस्वाक्षरीत आकस्मिक खर्च	
(फ) एकत्रित निधी व आकस्मिकता निधी.	
४. (अ) निवृत्ती वेतन एका कोषागारातून दुसऱ्या कोषागाराकडे हस्तांतरण करण्याची कार्यपद्धती विशद करा.	१०
(ब) राजकीय निवृत्ती वेतनासाठी लागू असलेले विशेष नियम विशद करा.	१०
५. (अ) वेतन देयकातून करावयाच्या विविध वजातींची माहिती द्या.	१०
(ब) जिल्हा कोषागाराच्या प्रशासनिक निरीक्षणात तपासावयाच्या बाबींची माहिती द्या.	१०
६. (अ) आकस्मिक खर्चासंबंधी आहरण व संवितरण अधिकाऱ्याच्या काय जबाबदाऱ्या आहेत ?	१०
(ब) सरकारी सेवेत नसलेल्या व्यक्तींना रक्कम प्रदान करताना कोषागार अधिकाऱ्याने कोणत्या उपाययोजना घ्याव्यात ?	१०

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR MAHARASHTRA FINANCE AND
ACCOUNTS SERVICE, CLASS-III AND MAHARASHTRA ZILLA PARISHAD
FINANCE AND ACCOUNTS SERVICE, CLASS III**

MUMBAI, WEDNESDAY, 25TH MAY 2011

[TIME—10-00 A.M. TO 1-00 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER III

**BOMBAY FINANCIAL RULES AND MAHARASHTRA TREASURY
RULES, ETC.**

(With Books)

- N.B.*—(1) The marks for each question are indicated in the margin.
(2) Quote an authority in support of your answer.
(3) Answer any *five* questions.

	Marks
1. Write short notes (any <i>four</i>) :—	20
(a) Inter-Government Transactions (b) Consolidated Fund	
(c) Pension Payment Order (d) Indemnity Bond	
(e) The Financial Statements (f) Performance Budget.	
2. (a) Explain the procedure for payment of rents rates and taxes of buildings occupied for public purposes.	10
(b) Define charged expenditure. Explain any two items from the list for such expenses.	10
3. Distinguish between (any <i>four</i>) :—	20
(a) Abstract Bill and Detailed Bill.	
(b) Capital Expenditure and Revenue Expenditure.	
(c) Earnest Money Deposit and Security Deposit	
(d) Banking Treasuries and Non-Banking Treasuries.	
(e) Countersigned contingencies and Non-countersigned contingencies.	
(f) Consolidated Fund and Contingency Fund.	
4. (a) Describe the procedure of transfer of pensions from one treasury to another treasury.	10
(b) Describe the special rules applicable to political pensions.	10
5. (a) Explain various deductions from salary bill.	10
(b) Explain items to be inspected during Administrative inspection of District treasuries.	10
6. (a) What are the responsibilities of Drawing and Disbursing Officer as regard contingency expenditure ?	10
(b) What special precautions should be taken by treasury officer while	10

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा, वर्ग तीन व महाराष्ट्र जिल्हा परिषद,
वित्त व लेखा सेवा, वर्ग तीन साठी विभागीय परीक्षा

मुंबई, बुधवार, दिनांक २५ मे २०११

[वेळ : दुपारी २-३० ते सायंकाळी ५-३०]

(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक ४

अकाऊन्ट कोड, खंड १, २ व ४ वगैरे

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण समासात दर्शविलेले आहेत.

	गुण
१. भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांची लेखा व लेखापरिक्षणाविषयीची कर्तव्ये व अधिकार स्पष्ट करा.	२०
२. शासकीय लेखे व वाणिज्यिक लेखे यांची तुलना करून उदाहरणांसह फरक स्पष्ट करा.	२०
३. भांडवली आणि महसूली खर्चाची विभागणी करण्याची सामान्य तत्व थोडक्यात द्या.	२०
४. भारतीय वित्तीय प्रशासनाबाबत थोडक्यात माहिती द्या.	२०
५. शासनाच्या कोणत्याही कार्यालयात किंवा विभागात ठेवलेल्या भांडार आणि संग्रहाच्या लेख्यांचे लेखापरिक्षण करताना कोणते मुद्दे तपासले जातात.	२०
६. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :-	२०
(अ) विनियोजन अधिनियम	
(ब) प्रारंभिक लेखे	
(क) वित्त आयोग	
(ड) लेखाशीर्षाचे संहितीकरण	
(इ) कंत्राटदाराची खातेवही.	

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION OF MAHARASHTRA FINANCE AND
ACCOUNTS SERVICE, CLASS III AND MAHARASHTRA ZILLA PARISHAD,
FINANCE AND ACCOUNTS SERVICE, CLASS III**

MUMBAI, WENDESDAY, 25TH MAY 2011

[TIME—2-30 P.M. TO 5-30 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER IV

ACCOUNT CODE VOLUMES I, II AND IV, ETC.

(With Books)

N.B.—(1) Answer any *five* questions.

(2) The marks for each question are indicated in the margin.

	Marks
1. Explain in detail the duties and powers of the Comptroller and Auditor General of India in regard to Accounts and Audit.	20
2. Compare and clarify Government Accounts and Commercial Account by citing relevent examples.	20
3. Explain in brief the principles of classification of expenditure between the capital and revenue heads of Account.	20
4. State in brief regarding the Financial Administration in India.	20
5. What points are seen in Audit while examining the accounts of stores and stock maintained by the departmental officers ?	20
6. Write short notes on (any <i>four</i>) :—	20
(a) Appropriation Act	
(b) Initial Accounts	
(c) Finance Commission	
(d) Codification of Heads	
(e) Contractor's Ledger.	

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION**DEPARTMENTAL EXAMINATION OF MAHARASHTRA FINANCE
AND ACCOUNTS SERVICE, CLASS-III AND MAHARASHTRA
ZILLA PARISHAD FINANCE AND ACCOUNTS SERVICE,
CLASS-III OFFICERS**MUMBAI, THURSDAY, 26TH MAY 2011

[TIME—10-00 A.M. TO 1-00 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER V**PRECIS AND DRAFT***(Without Books)**N.B.—* The marks for each question are indicated in the margin.**Marks**

1. Make a precis of the following passage, not exceeding one-third of its length and suggest a suitable title :— 50

Development, to be sustainable, must include not merely material growth, but also, and perhaps more importantly, the blossoming of cultural, intellectual, spiritual and other non-material aspects of human existence. Unfortunately, the western notion of development has sidelined all these aspects and brought materialism to the centre stage. Even all intellectual and cultural growth seems to be geared towards the aim of making money and accumulating goods. This has led to the fast depletion of renewable resources and outflow of industrial effluents and wastes adversely affecting the environment. Consequently, it is now recognised that development to be real for all must be 'sustainable development'.

Sustainable development seems to have different meaning for different people. The World Commission of Environment and Development defines it as "development that meets the needs of the present generation without compromising the ability of future generations to meet their own needs." As such sustainable development is the process in which the exploitation of resources, the direction of investments, the orientation of technological development, and the institutional changes are all made consistent with the future as well as present needs. Central to the concept of sustainability is the carrying capacity approach which can be defined as maximum rate of resource consumption and waste disposal that can be sustained indefinitely in a given region without progressively impairing diversity and ecological integrity.

Meeting the needs of the poor in this generation is an essential aspect of sustainably meeting the needs of the subsequent generations. Thus, sustainable development is a process in which economic, fiscal, trade, energy, agricultural and industrial policies are designed to bring about a development that improves health care, education and

secure livelihood that minimises resource depletion, environmental degradation, cultural disruption and social instability. Sustainable development demands a reduction in fertility rates by increasing literacy and education of women and girls. It demands drastic reduction in the inefficiency and wastage in our schooling system expressed in the massive drop-out rates and educated unemployment. It demands such a policy as is based on a depressed pattern of human settlements, low cost water supply and housing and the recycling of wastes. It demands optimal use of the medical infrastructure that we have built and will further build particularly in rural areas. Above all, it demands a positive, as against the present normative, approach to the major socio-economic problems of unemployment, poverty and inequality, which can never be addressed effectively without the involvement of people. After all, development is for people and as such an essential element in the development process is people's participation. It may be emphasised that even with the best of intentions planning for sustainable development can never be effective without participation of people.

2. Draft a letter to the Head of Department for timely completion of Bank Pass Book and Cash Book reconciliation, highlighting needs and importance of timely Bank Pass Book - Cash Book reconciliation. 30
3. Write meaning and use in own sentences (any *five*) :— 5
 - (a) Burn the candle at both - ends
 - (b) Breathe one's last
 - (c) Bring to book
 - (d) Birds of a feather
 - (e) Child's play
 - (f) By and large.
4. Make a sentence of your own so as to distinguish the meaning of following pair of similar words (any *five*) :— 10
 - (a) Adapt, Adopt
 - (b) Accident, Incident
 - (c) Affect, Effect
 - (d) Berth, Birth
 - (e) Brake, Break
 - (f) Check, Cheque.
5. Do as directed (any *five*) :— 5
 - (a) The judge punishes the guilty. (Change the voice)
 - (b) He spoke too fast to be understood.(Remove " too ")
 - (c) Kanpur is more populous than Lucknow. (Make Negative)
 - (d) No sooner did I see the advertisement, than I e-mailed my bio-data.
(Use " as soon as ")
 - (e) The Jupiter is the biggest planet. (Change the degree)
 - (f) The Child is very lovely. (Make Exclamatory)

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा, वर्ग-३ आणि महाराष्ट्र जिल्हा परिषद,
वित्त व लेखा सेवा, वर्ग-३ साठी विभागीय परीक्षा

मुंबई, शनिवार, दिनांक ९ जुलै २०११

[वेळ : दुपारी २-३० ते सायंकाळी ५-३०]

(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक ६

बुक-किपिंग

(पुस्तकांशिवाय)

- सूचना.— (१) प्रश्न क्रमांक एक अनिवार्य आहे.
(२) उर्वरित प्रश्नांमैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
(३) विहित मर्यादेपेक्षा जादा सोडविलेल्या प्रश्नांना गुण दिले जाणार नाहीत.
(४) प्रत्येक प्रश्नांचे गुण समासात दर्शविले आहेत.

१. मे. राजेश ट्रेडर्स यांचे ३१ मार्च २०११ अखेर संपलेल्या वित्तीय वर्षाचे तेरीज विवरणपत्र पुढीलप्रमाणे आहे. सोबत दिलेल्या तरतुदी विचारात घेऊन ३१ मार्च २०११ रोजी संपलेल्या वित्तीय वर्षाचे व्यापारी पत्रक, नफा-तोटा पत्रक आणि ३१ मार्च २०११ अखेरचा ताळेबंद तयार करा :—

मे. राजेश ट्रेडर्स तेरीज विवरण ३१ मार्च २०११ :—

विवरण	नावे बाकी (रुपये)	जमा बाकी (रुपये)
शिल्लक साठा दिनांक १ एप्रिल २०१० . .	५०,०००
माल खरेदी . .	३,१०,०००
माल विक्री	४,००,०००
रोख शिल्लक . .	२,१००
बँक शिल्लक . .	१२,०००
श्री. राजेश यांचे भांडवल	२,८८,६००
उचल खाते . .	४,०००
भाडे व कर . .	५,०००
पगार . .	३२,०००
टपाल व तार . .	११,५००
विक्रेत्यांचे कमिशन . .	३५,०००
दिमा . .	९,०००
उपस्कर व खिळण . .	२२,०००
जाहिरात . .	१७,०००
मुद्रण व लेखन सामग्री . .	३,०००
मोटार वाहन . .	४८,०००
बुडित येणी . .	२,०००
रोख सूट . .	४,०००
सर्वसाधारण खर्च . .	१४,०००
आवक वाहतूक भाडे . .	२२,०००
जावक वाहतूक भाडे . .	१०,०००
मजुरी . .	२०,०००
विविध देणी	४०,०००
विविध येणी . .	९६,०००

गुण
२०

तरतूदी व समायोजने—

- (अ) अखेरचा शिल्लक साठा मूल्य रुपये १४,५००, दिनांक ३१ मार्च २०११.
 (ब) एकूण खरेदी केलेल्या मालापैकी रुपये ५,००० चा माल श्री. राजेश यांनी वैयक्तिक वापरासाठी घेतला.
 (क) एकूण खरेदी केलेल्या मालामध्ये रुपये १०,००० च्या उपस्कर (फर्निचर) खरेदीचा समावेश चुकून करण्यात आला.
 (ड) विविध येणी रकमेपैकी ५ टक्के रकमेची बुडित येणी करिता तरतूद करा.
 (ई) मोटार वाहनावर दर साल दर शेकडा २५ टक्के दराने घसारा आकारा.

२. (अ) बेस्ट ट्रेडर्स यांचेकडे देणे असलेल्या चार हुंड्यांचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे. या चारही हुंड्यांची रक्कम एकाच दिवशी परत करावयाची असल्यास सरासरी देय दिनांक काढा :— १०

क्रमांक	हुंडी काढलेला दिवस	देय दिनांक	रक्कम (रुपये)
१	जून १५	ऑगस्ट ३०	१०,०००
२	एप्रिल ७	मे १७	५,०००
३	जून ५	ऑगस्ट २	८,०००
४	मे १४	जुलै २२	१,०००

- (ब) खात्यांचे विविध प्रकार कोणते ? जमा व नावे बाजूला नोंद करण्याचे नियम विशद करा. १०
३. (अ) हुंडी म्हणजे काय ? प्रत्येक हुंडीत आवश्यक असणाऱ्या बाबींचे तपशीलवार विवेचन करा. १०
- (ब) रोजकीर्द म्हणजे काय ? रोजकीर्द लिहिण्याच्या पद्धतीचे नमुन्यासहित वर्णन करा. १०
४. (अ) दिनांक ३१ डिसेंबर २०१० अखेरिस मे. भारत ट्रेडर्स यांच्या रोख पुस्तकात बँक ऑफ महाराष्ट्राच्या खाते क्र. १५०३० मधील शिल्लक रुपये २३,५८० दर्शविण्यात आली होती. ही शिल्लक रक्कम बँकेतील शिल्लक रकमेशी जुळत नव्हती. या संदर्भात खालील कारणे निदर्शनास आली :— १५
- (१) माहे डिसेंबर, २०१० मध्ये बँकेमध्ये अनुक्रमे रुपये ७,०००, रुपये ९,०००, रुपये ११,००० व रुपये ५,००० चे धनादेश भरण्यात आले होते. त्यापैकी रुपये ९,००० च्या धनादेशाची रक्कम बँकेने जानेवारी, २०११ मध्ये जमा केली.
- (२) मे. भारत ट्रेडर्स यांनी २६ डिसेंबर २०१० रोजी रुपये २२,००० चे धनादेश निर्गमित केले त्यापैकी रुपये ८,००० चा धनादेश ३ जानेवारी २०११ रोजी बँकेत प्रदानासाठी सादर करण्यात आला.
- (३) बँकेने रुपये ५० बँक विवरणपत्रासाठी दिनांक २९ डिसेंबर २०१० रोजी खात्यावर खर्ची टाकले.
- (४) रुपये २,००० चा धनादेश दिनांक २७ डिसेंबर २०१० रोजी बँक खात्यात जमा झाल्याचे रोख पुस्तकात दाखविले, प्रत्यक्षात सदर धनादेश बँकेत भरलाच गेला नाही.
- (५) दिनांक ११ डिसेंबर २०१० रोजी रुपये १७,००० चा धनादेश बँक खाती जमा झाल्याचे दिसून येते. रोख पुस्तकात सदर धनादेशाची नोंद झालेली नाही. उपरोक्त कारणे विचारात घेऊन दिनांक ३१ डिसेंबर २०१० अखेरचे बँक मेळ पत्रक तयार करा व दिनांक ३१ डिसेंबर २०१० रोजी बँक पास बूक मधील शिल्लक दर्शवा.
- (ब) किरकोळ खर्च किंवा लघू रोकड पुस्तक म्हणजे काय ? त्याचा उद्देश स्पष्ट करा. ५
५. घसारा म्हणजे काय ? घसारा लागू करावयाच्या विविध पद्धती विशद करा. २०
६. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :— २०
- (१) आय व व्यय खाते. (२) प्राप्ती व प्रदान खाते.

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION OF MAHARASHTRA FINANCE AND
ACCOUNTS SERVICE, CLASS-III AND MAHARASHTRA ZILLA PARISHAD,
FINANCE AND ACCOUNTS SERVICE, CLASS-III**

MUMBAI, SATURDAY, 9TH JULY 2011

[TIME—2-30 P.M. TO 5-30 P.M.]

(TOTAL MARKS—100)

**PAPER VI
BOOK-KEEPING**

(Without Books)

- N.B.*— (1) Question No. 1 is *compulsory*.
 (2) Solve any *four* questions from the rest questions.
 (3) No marks will be allotted for any questions answered in excess.
 (4) The marks for each question are indicated in the margin.

Marks

1. The following is the Trial Balance of M/s. Rajesh Traders as on 31st March 2011. You are requested to prepare the Trading and Profit and Loss Account for the year ended 31st March 2011 and a Balance Sheet as on that date after making the necessary adjustments:—

20

M/s. Rajesh Traders Trial Balance as on 31st March 2011—

Particulars	Debit (Rs.)	Credit (Rs.)
Opening Stock as on 1st April 2010 . .	50,000	...
Purchases . .	3,10,000	...
Sales	4,00,000
Cash in Hand . .	2,100	...
Cash at Bank . .	12,000	...
Mr. Rajesh's Capital	2,88,600
Drawings . .	4,000	...
Rent and Taxes . .	5,000	...
Salaries . .	32,000	...
Postage and Telegrams . .	11,500	...
Commission paid to Salesmen . .	35,000	...
Insurance . .	9,000	...
Furniture and Fittings . .	22,000	...
Advertisement . .	17,000	...
Printing and Stationery . .	3,000	...
Motor Car . .	48,000	...
Bad debts . .	2,000	...
Cash Discounts . .	4,000	...
General Expenses . .	14,000	...
Carriage Inward . .	22,000	...
Carriage Outward . .	10,000	...
Wages . .	20,000	...
Sundry Creditors	40,000
Sundry Debtors . .	96,000	...

- The following adjustments are to be made :—
- Stock as on 31st March 2011 was valued at Rs. 14,500.
 - Mr. Rajesh has taken out for personal use goods costing Rs. 5,000 out of purchases during the year.
 - Furniture Purchased for Rs. 10,000 was wrongly included in purchases.
 - Provision for Bad debts to be created 5% on sundry debtors.
 - Depriciate Motor car by 25% p.a.
2. (a) Following are the details of 4 bills payable by ' Best Traders ' Calculate ' Average Due Date ' considering the payment has to be done on single day of all the 4 bills :— 10
No.	Date of Drawal of Bill	Due Date	Amount (Rs.)
I	June 15	August 30	10,000
II	April 7	May 17	5,000
III	June 5	August 2	8,000
IV	May 14	July 22	1,000
- (b) What are the various types of Accounts ? State the rules of Debit and Credit applicable to each account. 10
3. (a) What is Bills of Exchange ? Explain in detail the particulars required in each Bill of exchange. 10
- (b) What is Journal ? Explain the procedure of writing journal with its format. 10
4. (a) The balance of Rs. 23,580 was shown in the cash book of M/s. Bharat Traders against Bank of Maharashtra A/c. No. 15030 as on 31st December 2010. This balance was not tallying with the balance as per pass book. The reasons of difference are as follows :— 15
- Out of the cheques deposited in Bank in the month of December, 2010 of Rs. 7,000, Rs. 9,000, Rs, 11,000 and Rs. 5,000 respectively, the cheque of Rs. 9,000 was credited in the month of January, 2011 by the Bank.
 - M/s. Bharat Traders issued cheques of Rs. 22,000 on 26th December 2010. Out of that the cheque of Rs. 8,000 was presented on 3rd January 2011 for payment in the bank.
 - Bank debited Rs. 50 as charges for Bank Statement on 29th December 2010.
 - On 27th December 2010 cash book should a cheque of Rs. 2,000 as deposited into the Bank. Actually no such cheque was deposited at all.
 - On 11th December 2010 a cheque amounting to Rs. 17,000 was shown as credited in the Bank pass book. The entry to this effect was not taken in the cash book.
- Considering the above reasons prepare a Bank Reconciliation Statement as on 31st December 2010 and show bank balance as per pass book as on 31st December 2010.
- (b) What is Petty Cash Book ? Explain its purpose. 5
5. What is Depreciation ? What are the different methods of applying depreciation ? 20
6. Write short Notes on (any four) :— 20
- Income and Expenditure Account
 - Receipt and Payment Account
 - Elements of cost
 - Goodwill

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा, वर्ग-३ व महाराष्ट्र जिल्हा परिषद

वित्त व लेखा सेवा, वर्ग-३ साठी विभागीय परीक्षा

मुंबई, शुक्रवार, दिनांक २७ मे २०११

[वेळ : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(एकूण गुण-१००)

पेपर क्रमांक ७

महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या अॅक्ट, वगैरे

(पुस्तकांसह)

- सूचना.**—(१) प्रश्न क्र. १ अनिवार्य. उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.
 (२) प्रत्येक प्रश्नाला समान गुण आहेत.
 (३) अतिरिक्त सोडविलेल्या प्रश्नांना गुण दिले जाणार नाहीत.

१. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :—
 (अ) स्थायी समिती व विशेष समिती
 (ब) मान्यताप्राप्त प्राथमिक शाळेची तपासणी व माहितीपत्रके
 (क) स्थानिक निधी लेखा परीक्षण अहवालाची पूर्तता
 (ड) सविस्तर लेखा परीक्षा व विशेष लेखा परीक्षा
 (ई) पालिकेविरुद्ध दावा दाखल करण्यास कालमर्यादा.
२. अविश्वासाचा प्रस्ताव म्हणजे काय व सरपंचाविरुद्ध अविश्वास मांडण्याची काय कार्यपद्धती असते ?
३. जिल्हा परिषदेतील जिल्हा सेवा वर्गातील नोकर वर्गातील मोठ्या / जबर शिक्षा कोणत्या त्या देण्याकरिता / लादण्याकरिता कोणती प्रक्रिया अवलंबविणे गरजेचे आहे ?
४. नगरपरिषदेतील इमारती व जमिनीबाबत करनिर्धारणाची यादी बनविण्याची प्रक्रिया अनुक्रमांकानुसार, अनुच्छेदानुसार लिहा ?
५. ग्रामसभा म्हणजे काय ? त्यांचे अधिकार व कर्तव्ये काय आहेत ? त्यांचे अनुसूचित जागांवरील अधिकार व कर्तव्ये काय आहेत ?
६. मान्यताप्राप्त शाळांच्या संदर्भात जिल्हा परिषदेची कर्तव्ये, अधिकार आणि कार्ये कोणती ?
७. पाणीपुरवठ्याच्या विविध स्रोतांसंबंधी मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याची कर्तव्ये आणि अधिकार कोणते ?

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION**DEPARTMENTAL EXAMINATION OF MAHARASHTRA FINANCE AND
ACCOUNTS SERVICE, CLASS-III AND MAHARASHTRA ZILLA PARISHAD
FINANCE AND ACCOUNTS SERVICE, CLASS-III**MUMBAI, FRIDAY, 27TH MAY 2011

[TIME—10-00 A.M. TO 1-00 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER VII**MAHARASHTRA ZILLA PARISHADS AND
PANCHAYAT SAMITIES ACT, ETC.***(With Books)*

- N.B.*—(1) Question No. 1 is *compulsory*. Solve any *four* from remaining questions.
- (2) Each question carry *equal* marks.
- (2) No marks will be allotted for any questions answered in excess.

1. Write notes (any *four*) :—
 - (a) Standing Committee and Subject Committee
 - (b) Inspection of approved Primary School and returns
 - (c) Compliance of Audit Report of Local Fund
 - (d) Detailed Audit and Separate Audit
 - (e) Limitation of Suits against Council.
2. What is Motion of No-confidence and what is the procedure of No-confidence Motion against Sarpanch ?
3. What major punishments can be imposed against a Parishad Servant from District Service of Zilla Parishad ? What procedure is to be followed for imposition of major punishments ?
4. Explain the various steps required to be followed for preparation and finalization of Assessment List, in respect of buildings in municipal area ?
5. What is Gramsabha ? What are its Powers and Duties ? What are its special powers and duties in respect of the scheduled areas ?
6. What are the Duties, Powers and Functions of Zilla Parishad with regard to approved Schools ?
7. What are the Powers and Duties of Chief Executive Officer regarding various sources of Water Supply ?

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र वित्त व लेखा सेवा, वर्ग-३ व महाराष्ट्र जिल्हा परिषद

वित्त व लेखा सेवा, वर्ग-३ साठी विभागीय परीक्षा

मुंबई, शुक्रवार, दिनांक २७ मे २०११

[वेळ : दुपारी २-३० ते सायंकाळी ५-३०]

(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक ८

इन्ट्रोडक्शन टू इंडियन गव्हर्नमेंट अकाउंटन्ट् अॅण्ड ऑडिट, वगैरे

(पुस्तकांशिवाय)

सूचना.—(१) प्रश्न क्रमांक एक आवश्यक आहे.

(२) उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

(३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

	गुण
१. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :—	२०
(अ) भांडवली खर्च व महसुली खर्च	
(ब) भारित खर्च व दत्तमत खर्च	
(क) एकत्रित निधी व आकस्मिकता निधी	
(ड) आंतरप्रविष्टी / अदलाबदलीच्या नोंदी	
(ई) मूळ बांधकाम व परिरक्षण	
(फ) प्रशासकीय मंजूरी व तांत्रिक मान्यता.	
२. भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांची शासकीय लेख्यासंबंधी असलेली कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.	२०
३. जिल्हा परिषदेच्या वित्त विभागात / पंचायत समितीच्या लेखा शाखेत कोणकोणती देयक पारित केली जातात व ती कोणत्या लेख्यात खर्ची टाकली जातात ?	२०
४. लोकलेखा समिती म्हणजे काय ? लोकलेखा समितीची कर्तव्ये कोणती ?	२०
५. केंद्र व राज्य सरकारांच्या उत्पन्नांच्या बाबी लिहा.	२०
६. जिल्हा परिषदेच्या अंतर्गत लेखापरीक्षणाची सर्वसाधारण तत्त्वे विशद करा.	२०
७. 'लेखा परीक्षण हे वित्तीय नियंत्रणाचे कार्य करते' हे विधान स्पष्ट करा.	२०

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION OF MAHARASHTRA FINANCE AND
ACCOUNTS SERVICE, CLASS-III AND MAHARASHTRA ZILLA PARISHAD
FINANCE AND ACCOUNTS SERVICE, CLASS-III**

MUMBAI, FRIDAY, 27TH MAY 2011

[TIME—2-30 P.M. TO 5-30 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER VIII

**INTRODUCTION TO INDIAN GOVERNMENT ACCOUNTS
AND AUDIT, ETC.**

(Without Books)

- N.B.*—(1) Question No. 1 is *compulsory*.
(2) Solve any *four* from the remaining.
(3) All questions carry *equal* marks.

	Marks
1. Write short notes (any <i>four</i>) :—	20
(a) Capital Expenditure and Revenue Expenditure	
(b) Charged Expenditure and Voted Expenditure	
(c) Consolidated Fund and Contingent Fund	
(d) Transfer Entries	
(e) Original Works and Maintenance	
(f) Administrative Approval and Technical Sanction.	
2. State the duties and powers of Comptroller and Auditor General regarding Government Accounts.	20
3. What kinds of bills are passed in finance department of a Parishad or in the accounts branch of a Samiti and to which account they are debited?	20
4. What is Public Accounts Committee ? What are the functions of Public Accounts Committee ?	20
5. Give details of Central and State Revenue Sources.	20
6. State General Financial Principles regarding Internal Audit.	20
7. Explain the term “Audit is an Agency of Financial Control”.	20